

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	73	Tűzhely mellett:	
Idegenek véleménye rólunk. <i>Kiss</i>		A fiú. <i>Gál M.</i>	81
<i>Sándor</i>	74	Két bordosi fiú	83
Ambrus Gergely	77	Irodalom	84
A tavaszhoz. <i>Gál József</i>	78	Egyházi és iskolai mozgalmak	85
Nők világa	79	Szerkesztői üzenetek	88

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **'SZIVEMET HOZZÁD EMELEM'** írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőr-kötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőr-kötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután
című kiadványunkért a 3 kor. összeget beküldötték Kolozsvárról: Dr. Engel Gáborné, Haller Rezsőné, Dr. Mikó Imre, Dr. Nyiredy Gézáné, Kelemen Lajos, Nagy Gyuláné, Pákey Lajosné, Dr. Lehmann Róbertné, Nyirő Gézáné, Sinczki Juliska, Weress József, Páll Ferenc, Zsakó Istvánné, Dr. Veress Vilmos, Keresztély Lajos, Orbán Sándor, Dr. Austerlitz Vilmos, Molnár Sándor, Fekete Pál, Kozma Ferenc, Özv. Májai Istvánné, Pál István, Klobuchár Viktor tábornagy, Dr. Éjszaky Odön, Dr. Nagy Zoltán, Dr. Ferencz József, Lendvay Emil, Dr. Jeszenszky Gyula, Lakatos Ferenc, Farkas Vilmos, Farkas Ödön igazgató, Gál Jenő tanácselnök, Dr. Várady Aurél ügyvéd, Adorján Jenő, Tanka Sándor orvos, Ürmösi Károly, Boér Gergely, Péterffy Zsigmond, Ürmössy Jenő titkár, Balogh József ny. főellenőr, Gyulay Árpád, Iszlai Márton, Csongvay Géza tbíró, Gyöngyössy Béla, Lászlóczky Sámuel, Weress József táblabíró, Albert Dénes, Müller Gyula, Dr. Szilágyi György orvos, Dr. Pordea Gyula ügyvéd, Ádám Dénes bíró, Dr. Tompa János orvos, Ferenczy Gyula, Matskásy Pál, Márkos Albert, Dr. Jakabházy Zsigmond, Árkosy Lajos, Májai Béla ezredes.

Gyermeknap lesz Kolozsvárt május 4-én. A jótékonyág hatását talán seholsem lehet oly nagy mértékben látni, mint a gyermekvédelem terén. Fölvívjuk olvasóink figyelmét május 4-re. A perselyeket mindenki keresse föl.

Leányaink figyelmébe. A Channing House iskola ösztöndíja az 1911—12-re üresedésbe jő. Pályázni kell május 15-ig. A folyamodást Ferencz József unitárius püspök úrhoz kell benyújtani.

Nőink imádságos könyve „Szivemet hozzád emelem“, az író dr. Boros György értesítése szerint új kiállításban kapható a címlapon jelzett árakban. Konfirmáló és férjhezmező leányaink szívesen és hálásan fogadják. A 2 K 40 f. árúból 5 példány 12 K helyett 10 korona.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATARS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Nem lehet azt mondani, hogy a Dávid Ferenc fölfogása végül is meghódította az emberek nagy részét, hanem azt kell mondani D. F. a gondolat világába oly bölcsen tekintett bele, hogy az idő teljességében megvalósult, ami neki halálát okozta. Nem önként, nem is véletlenül, hanem állandó és folytonos érlelődés után. A fa rügye valamikor, valahogy megszületik, csak a botanikus tudja, mikor és hogy, a közönséges ember csak azt látja, hogy a csupasz ágon rügy fakad, a rügyből kibomlik a virág, a virág helyett előáll a kis gyümölcs, mikor, mily arányban nő, hogyan érik, senkisé tudja megmondani, sem megmérni. Mi tényekkel állunk szemben s meg kell elégednünk, ha ezeket fölismerjük és szabatosan megjelölhetjük. Tény, hogy ma a Háromságban nem kérdés, mert mindenki tudja, hogy önmagától oldódik meg. Az üdvözülés nem az bűnesethez, vagy speciális üdvözítőhöz kötött lelki újjászületés, hanem lényünkhez tartozó örökfolyamat, melynek van levélhullása, csirafakadása és gyümölcsérése.

Egy amerikai (*brooklini*) unitárius lelkész tiz esztendeje szolgál mostani gyülekezetében. Az ország legkitünőbb szónokai közé tartozik, de egyszersmind kitünő lelkipásztor is. Az 1910-ik évben 1200 látogatást tett hívei házában. A nagyon fárasztó és kimerítő munka eredményéről beszámolt jelentésében és azt mondja: az 1200 látogatás közül legalább ezer valóságos áldás volt rá nézve. Belátást, fölvilágosítást és oly lelkierőt nyert, hogy anélkül lehetetlen lett volna kielégítenie hívei lelki szükségletét. Ezt írja: az a lelkipásztori szolgálat, amely nem a nép lelkéből meríti erejét és nem oda tér vissza, nem lehet tökéletes.

Idegenek véleménye rólunk.

Az 1910. évi Dávid Ferenc emlékszinat alkalmával néhány külföldi vendégünknek kérdéseket adtam át, felkérve, hogy rövid feleleteket adjanak azokra. A kérdések ezek voltak: Milyen impressziót szerzett az országról, városokról, emberekről, az istentiszteletről, a vallásos szellemről, ünnepélyekről, bankettekről, esetleg egyes egyégekről. Hárman adtak részletesebb feleletet. Angliából dr. Carpenter oxfordi tanár; Amerikából Simons clevelandi unitárius lelkész, és dr. Summerbell daytoni keresztény felekezeti lelkész.

I. Carpenter az oxfordi „Manchester college“ igazgatója ezeket mondja:

Én csak vonatról láttam az országot. Az út Kolozsvár felé a hegyes helyeken szép volt. Nem tudnám megmondani, hogy a föld jól van-e megművelve. Sok helyen az utak gyengének látszottak. Mint sok helyen Angliában, ott is a lakóházak egyrésze régi és roskadozó. Kétségtelenül számottevő az Önök haladása a földművelésben. Nem volna szükségük jobb helyi közlekedési módokra?

Hogy a városokról szerzett impressziómról nyilatkozzam, arra útam tulságosan rövid volt. Budapest Európa legpompásabb városainak egyike. Nagyszerű fekvésű, szép utcákkal és fényes középületekkel. Szerettem volna a szegények lakását is látni. Micsoda gondoskodás van a szegényekről és betegekről? A közszolgáltatokért mennyire van megadóztatva a közönség?

Kolozsváron a lakosság egymástól nagyban különböző elemekből áll. Egy angol városban nincsenek egymástól annyira elütő típusok. Ez azt mutatja, hogy a műveltség is többféle. A kolozsvári szállodák éppen olyan pompásak mint az oxfordiak. Szerettem volna olyan helyet is látni, ahová munkások és falusiak járnak.

Az istentisztelet Kolozsváron a legnagyobb mértékig hatásos volt. A mi éneklésünk nem oly lassú mint az Önöké. Kevés szónokunk tud oly ékesszólással és erővel beszélni mint Péterfi tanár. Az urvácsora kiszolgáltatásának módja a miénknél jobban tetszett. Mi a kenyeret és bort körül hordozzuk a padok mellett. Istentiszteleteinket és gyűléseinket pontosabban kezdjük, mint azt Berlinben és Magyarországon tapasztaltam.

Az istentisztelet szelleme tiszteletet parancsoló és odaadó volt. Hogy mennyire figyelték az imát és beszédet, azt a csend elárulta.

Az ünnepélyeken volt érdeklődés, remény és jóakarát. A római katolikus, lutheránus, kálvinista egyházak képviselői azt bizonyították jelenlétükkel, hogy a felekezetek között ellenségeskedés, gyanú és előítélet nincsen. Ezek közül egy sem jelent volna meg az én hazámban egy emlékünnapélyen. Ezt a testvéri érzést az

ifjabb nemzedéknek kell ápolnia. De mindent meg kell tenni arra, hogy követőket szerezzünk saját vallásos nézeteinknek. Mit tesznek arra nézve Önök, hogy hitnézeteiket terjesszék az idegenek között?

Önök boldogok, hogy annyira tiszteletteljes, szeretetreméltó püspökük van, aki annyira tisztelt és odaadó ember.

II. Simons clevelandi unitárius lelkész a következő nyilatkozatokat teszi:

Az Önök országuk és növényzetük nagyon hasonlít a miénkéhez. Úgy látszik a nyári hónapokban meg van a szárazság. Éghajlatuk körülbelül az, ami a miénk. A pusztáknak gondolom, hogy jót tenne a szántás. Kitünő alkalom látszik a nagy gazdasági gépek használatára. A földművelőket a kormány kellene hogy kioktassa a szárazban való szántásra. Ezen a téren nálunk sikeres kísérleteket tettek. A hegyek közül sokat újra kellene fásítani.

Budapestben és Kolozsvárban mindnyájan gyönyörködtünk. Mindkét város tisztának és fejlődőnek látszik.

Magyar barátságunkra büszkék vagyunk. Az emberek arca erőt, intelligenciát és szivességet árult el. Udvariasság, szellemesség és jó kedély volt mindenütt tapasztalható. A nemzeti viseletet fenn kell tartani. Ez alkalmat ad az egyéni kifejezések érvényesülésére.

A kolozsvári templom épület nagyon kellemes hatást tesz. Belseje méltóságos, nyugalmas és felemelő. Zenéjük hatásos. Az egész istentisztelet méltóság és tiszteletteljes volt. Épp annyira emberiesek a magyarok mint mi vagyunk. Mikor a beszédek hosszúak, a figyelmet nehéz fenntartani. A vasárnap reggeli istentisztelet Kolozsváron mindnyájunkat meghatott.

Emberek készségesen vettek részt az ünnepekben. A toasztokat Amerikában ebéd végével mondják. Másként kevés figyelem fordítható rájuk, mert nem lehet őket hallani. Az asztaloknál a zaj tulságosan nagy volt. Amerikában a tendencia az, hogy röviden beszéljenek. A hatásos beszédet nem az jellemzi, hogy mit mond a szónok, hanem az, hogy mit visz belőle magával a hallgatóság.

Püspöküket mindnyájan megszerettük. Különösen hálásak vagyunk Boros tanár és Józan esperes uraknak figyelmükért. Általában az emberek oly szíves vendégszeretettel vettek körül, hogy hálánkat kellően kifejezni nem is tudjuk. Komoly tervem visszatérni Magyarországra s több ideig gyönyörködni az országban és népében.

III. Dr. Summerbell daytoni (Amerika) keresztény felekezeti lelkész és szerkesztő nyilatkozatai:

Magyarország olyan hatást tett rám, mint saját hazám. Olyan a vidék, mint ez itt a Missisipi folyótól nyugatra s a Sziklás hegyiségtől keletre. Külömbőség az, hogy azon a részen a mi földünk termékenyebb, mint az Önöké. Olyan bírálatot mondani Magyarországról, amely egyszersmind tanulságos is lenne Önökre nézve,

nagyon nehéz. Mikor láttam völgyeik széles öléit s hegyeik ormait összekapcsoltam az Önök hősi történetével. Önkéntelenül azokra a pusztításokra és veszteségekre gondoltam, amelyeket Önök kiállottak: a barbarizmus és civilizáció, az igazságés tévedés, a despotizmus és szabadság ütköző pontjában. Magyarország úgy hatott rám, mintegy hatalmas ország, s a magyar nép mintegy erős népfaj.

Budapest nagyon szép. Az unitárius ünnepeken kívül Kolozsváron keveset figyeltem meg, kivéve a sok katonát. Sok, egymástól elütő népfajtaí lehetett látni Kolozsvár utcáin. A különbség alapja valószínűleg nem annyira vagyoni, mint inkább faji és születési volt.

Az önök szeretetreméltó püspökén kívül, más családi otthonban nem voltam. A járókelő katonák szomorú hatást tettek rám. Eszembe juttatták a háború szenvedéseit. Azt képzeltem, hogy azok közül a fiatal emberek közül sokan béke idején is el vannak szakítva otthonuktól és rokonaiktól, s nem önkéntes akaratból, hanem sorozás alapján.

Amit más városokon észleltem, az a régiség volt. Ön tudja, hogy én az „Újvilág“-ból voltam?

Az emberek, akiket rövid ottlétem alatt találtam, érdeklődtek az unitárius ünnepek iránt. Nagyfokú intelligenciával és udvariassággal bírtak. Arad műveltséget és függetlenséget árult el. Ruhájuk, mikor eltért a rendestől, akkor is festői és vonzó volt.

A kolozsvári templom építészeti eredetiségével és hatásosságával tűnt fel. A zene felemelő volt. A magyar nyelvet nem értem, de amit a beszédek fordításából olvastam s a szónokok hangjából és modorából kiéreztem, azt mutatják, hogy a beszédek természete magas fokban vallásos volt.

A gyülekezet tiszteletteljes és figyelmes volt. Ha valaki bensőleg zavarva volt a gyülekezetben, igen bölcs lett volna, ha annak kifejezést ad. Az én felekezetemben palástot igen kevés lelkész hord, holott szabadságunknál fogva ez tiltva nincsen. Ebben minden lelkész saját véleményét és izlését követi. Általában az istentiszteletben nem törekszünk ceremóniákra és öltözködésekre.

Azzal az erős meggyőződéssel jöttem el, hogy a magyarországi unitáriusok nem annyira az Egyesült-Államok unitáriusaihoz hasonlítanak, mint inkább a „keresztény felekezethez“, amelyhez én is tartozom. Önök dicső küzdelmekre tudnak rámutatni történetükben. A tévedéseket cáfolják. Ezzel nem elégednek meg, hanem erősítő igazságokat és szívet adnak a lerombolt tévedések helyébe.

Oly testvériesen és udvariasan bántak velem, hogy hízélgésnek látszana, ha kifejezést adnék érzelmeimnek. Itt kifejezem Önnek is köszönetemet szívességeért. Úgy tekintettem Önöket, mint tisz-

teletteljes theologusok csoportját, lelkes keresztényeket, bátor gondolkozókat és derék hazafiakat.

Alkalmadtán szeretnék Önnel levelezést folytatni. Szeretném ha híveink többet tudnának egymásról.

Közli: Kiss Sándor.

Ambrus Gergely.

Közelebb egy csöndes jubileum volt a kolozsvári m. kir. posta- és távirda épületében. A posta- és távirda tisztikara fölkereste Ambrus Gergely posta- és távirda-felügyelőt és testületileg üdvözölték abból az alkalmából, hogy immár 40 éve szolgálja az országot ebben a fárasztó munkakörben. Társai meg-lepték egy szép emléktárggyal, az igazgatóság elismerő okirattal.

40 esztendő ilyen izgató munkakörében nagyon hosszú idő, de itt nem a 40 év volt ünneplés tárgya, hanem a munka minősége és a munkás egyénisége.

Ambrus Gergely (sz. 1847. Csehétfalván), azok közül az összeképek közül való, akik az örökös munkára születtek, attól nem tágnak, mert abban minden boldogságukat megtalálják. Ámde Ambrus Gergely nem a maradi székely, hanem a haladó ember, aki tud is, akar is javulni.

A Morse-írógépet tökéletesítette, s egy írógépet ő maga szerkesztett, miért miniszteri elismerésben részesült.

1870-ben, vagyis akkor lépett a távirdai szolgálatba, amikor ez az intézmény még gyermekkorát érte, de vele és az ő segítségével oly nagy tökéletességhez jutott, hogy most az állam és a nép életében is nélkülözhetlen. Már évtizedek óta Ambrus a távirda-rendező, ami azt jelenti, hogy körülötte forgott az egész nagy kiterjedésű ügyvitel. Megbízható, nagy munkaerejét szépen igazolja, hogy még most is meleg szeretettel marasztalják főnökei és kartársai.

Csőndes és nyugodt kedélyű ember volt ifjú kora óta. Nagy-

körű ismerettségre vagy hatásra nem törekedett, de egész ember volt ugyis mint jó barát, ugyis mint tisztviselő.

Székely véreit s fajtát rajongásig szereti, s akkor igazán boldog, amikor ott a Firtos aljában tölthet el egy pár hetet.

Nem szabad felednünk, hogy Ambrus Gergely honvédfőhadnagy is. Ifjú korában derekasan megfelelt ennek a hazafias kötelességének is, s tisztirangját szolgálaton kívül is megtartotta.

Az Unitárius Egyházi Főtanácsnak régi buzgó tagja, s ősei vallását éppen oly igazán szereti, mint nemzetét, a székely nemzetet.

Boldog családi élete gyermekekkel s immár unokákkal is meg van áldva.

Üdvözljük jubileuma alkalmából s kívánjuk, hogy ettől a magas pihenőponttól még messze haladhasson tovább az élet útjain.

A tavaszhoz.

Rég hogy várjuk érkezésed
Nyájas kikelet!
Oh jöjj el már, oh jelenj meg
Szép hazánk felett.

Messze földről hívd haza már
Dalos fiaid,
Hogy serkentsék víg életre
Bús határaid.

És daloktól a földműves
Nyerjen jó kedvet;
Áldás szálljon a mezőre
Oh jöjj kikelet!

Hozz magaddal virágot is,
Bőven eleget;
Virág nélkül vígan élni
Nekünk nem lehet.

A zord tél elrútítá a
Föld határait;
Hintsd reája ékességül
Szép virágaid.

Ha szép virág s gazdag áldás
Díszíti hazánk:
Öreg, ifjú dalban imád
Téged jó Átyánk!

Gál József.

NŐK VILÁGA.

Egy kis leány (R. J.) emlékkönyvébe.

*Hát te a sorsoddal, szépséges hajadon,
Vajjon hol békülsz ki és az mikor léssen?
Avagy a te pályád, mint az üstökösé,
Soha se fut össze egy körbe egészen?*

*Hol van már az a fa, amelynek virágát
Gyermek éveidben két marokkal szórád!
Nem kerülsz te oda soha többé vissza,
Hogy sárgult levelét hullassa majd rád . . .*

*Hol van az a patak, amelyben először
Tört meg a sugára könnyű természetnek?
Lepereg egy élet s nem látod meg mását
A partján játszó pajkos gyermekeknek . . .*

*S hol maradt a nóta, melyre kis lábaid
Vidám szökdeléssel táncra perdülének?
És amely először hízelgő be magát
Ábrándos szívedbe — merre száll az ének?*

*És vajjon öltött-é testet az a férfi,
Akit ifjú lelked álmaiba szőttél?
Vajjon itt e földön elfogod még érni, —
Avagy csak álmokép marad mindörökké?*

*Mindegy! csak üzd tovább, ha el nem éred is . . .
Csak addig vagy boldog, míg álmaid vannak!
Mert aki csak azért nyújtja ki a kezét,
Amit meg is foghat, — sőtél van még annak.*

*Ha a balzsamos fü illatárját érzi,
A barom is tudja, hogy leharapni jó, —
De hogy a csillagok hova száguldoznak,
Azt nem tudja senki, csak a mindenható.*

*Oh, én kívánom, hogy legyenek vágyaid,
Melyeket elérni nem fogsz tudni soha,
S ne tapadjon lelked egy-egy piszkos röghez,
Ahol csak vergődik, de nem szállhat tova!*

*Mert ezen a földön minden salak és sár;
És szennyes a köntös, mit jobb részünk visel . . .
Csak a tiszta vágyak szakadatlan láncá
Cserél menyországot a gyarló földivel.*

Székely Sándor.

Újabb hírek.

Abrudbányán az unitárius Nők Szövetségének tagjai lettek: Biró Ferencné, Derzsi Józsefné, Derzsi Zsigmondné, Gefei Juliska, Gálfy Györgyné, Gönczy Ferencné, Göndöl Róza, Halmágyi Albertné, Halmágyi Mariska, özv. Harecz Imréné, Illés Istvánné, Joanovits Ferencné, G. Képes Ferencné, Pálffy Berta, Kirilla Ignácné, Kovács Józsefné, Mikó Tilda, Mózes Mihályné, Mózes Ibolyka, Némethi Mariska, Orbán Gyuláné, Ötvös Mártonné, Ötvös Ilonka, Ötvös Károlyné, Pakót Dénesné, Székely Istvánné, özv. Székely Jánosné, Szlávich Jolán, özv. Siró Sámuelné, Taar Erzsi.

Topánfalváról *Zarándi K. Károlyné* jelentett be 5 tagot: Mihályfalvi Mihályné, Zarándi K. Károly, Zahár Mihály, Stefán Gyula.

Megalakult Kolozsvárt is a Nők Szövetsége április 19-én Ferencz Józsefné elnöklésével, rendkívül nagy érdeklődéssel. Azonnal sokan jelentkeztek tagnak, a beiratkozás még foly. Közelebbről összeövetelünk lesz.

*Ha nem akarod, hogy eljöjjön az Isten országa, ne imádkozz érte.
De ha akarod, akkor ne csak imádkozz érte, hanem dolgozz is.*

Rushin J.

TŰZHELY MELLETT.

A fiú.

Ott laktak a falu végen. Szegények voltak. Minden vagyonuk abból a kis zsúpfödeles kunyhóból, a mellette levő kertecskéből és nem messze az út alatt levő pár hold szántóföldből állott. Éppen elég arra, hogy éhen ne haljanak.

És mégis gazdagok voltak. Volt béke, egyetértés. Szerette is egymást a jó öreg pár, János bátya, meg a Julis néni. Szorgalmas munkás emberek voltak, kis gazdaságukat ügyesen kezelték. Mikor összeházasodtak, nem volt semmijök. De nem félték a munkától és munkájukon Isten áldása kísérte. Egy pár évre aztán megszerezték azt a kis zsúpfödeles kunyhót, meg a kertet. Látott is a kunyhó sok örömet, de látott sok keserű könnyhullatást is. Adott Isten boldogságot gyermekeket, meg el is vette. Hiszen a szép, mosolygós eget is eltakarják olykor-olykor a sötét fellegek. De lám, végre mégis csak feléjük fordult az isteni kegyelem — ha későre is. Hiszen megmaradt, megélt az az ici-pici csöpp jószág, kit apja nevére Jánosnak keresztelt az öreg tiszteletes úr.

Mikor a fiú nagyobb lett a tiszteletes úr tanácsára beadták a gimnáziumba, hogy ember legyen belőle. Ott szorgalmasan is tanulgatott a fiú. Tanárai szerették szerény, figyelmes magaviseletéért. Tanuló társai becsülték, mert ő is megbecsült mindenkit. A gyöngébbeken segített. A jobbaktól nem féltette elsőségét.

Hát még otthon a jó öreg pár milyen szeretettel gondolt mindig a Jancsi fiúra. Milyen nyugtalanul várták, hogy a fiútól mikor hoz már a postás levelet.

— Istenem! milyen szépen is ír az a fiú — mondogatta sokszor az öreg János bá! — Olyan betűket vet, hogy még nyomtatásba sem lát külömbeket az ember. Még a pap sem tud olyan szépen írni. Aztán milyen szép a megszólítása is: „Édes jó Apám! Édes jó Anyám!

Várták is haza mikor közeledett a vakáció. Már egy héttel az előtt számlálgatta Julis néni, mivel is várjuk? mit is szeret? János bátya egyet, felesége mást mondott. Ezt jobban szereti. Azt ritkábban eszik a kolégyomba.

Az öreg el nem mulasztotta volna, hogy mindennap meg ne kérdezze a levélhordó gyermektől:

— Hát te Pista! nincs-e még valami a városból?

Most is éppen a postást várja, ki már befordult a kanyarodónál. És nem hiába várt. Büszkén rázza a levegőbe a kapott levelet. S még a kapuból el kezd kiabálni Julis néniék:

— Ugye megmondottam! Látod nekem volt igazam! Itt van! Megjött! A mi Jancsink írja.

És örömtől repesve, fürge léptekkel megy be az öreg a pitvarba. De ott még hozzá teszi:

— Aztán én olvasom fel.

És a két öreg neki ül. Elolvassák. Újra kezdik, kétszer, háromszor. Nem tudnak betelni azzal az alig várt kedves sorokkal. Megértik belőle, hogy a fiú letette az érettségét. Tehát már ide s tova ember lesz belőle. Aztán még azt is kiolvassák, hogy még ezen a héten haza jön. Hogy melyik nap, nem írja. Bizonyára megakarja lepni az édes apját, meg az édes anyját.

Mikor kétszer-háromszor is elolvasták már a levelet, szembe néznek. Nagyot hallgatnak. Aztán az öreg kezdi a szót:

— Hallod-e te Julis?

— Mondja csak édes uram.

Látod, látod . . . Az öreg elhallgat, mintha szavakat keresne. Aztán újból neki fohászkodik.

— Látod Julis, mégis csak jó az Isten, hogy ezt is megengedte érnünk. A mi Jancsinkból már János lett. Istenem! Hogy eljár az idő! Emlékszel-e mikor bevittük a kolégyomba?

— Hát még mikor hazajött a kánikulára . . .

— Hát aztán mikor a tiszteletes úr helyett prédikált — szólt, közbe az öreg asszony. — Mintha most is magam előtt látnám. Milyen szépen is beszélt a lelkem. Csak úgy folyt szájából a szó A tiszteletes úr is hogy megdicsérte.

— És most már kijárta az iskolát is. Hazajön. Hát aztán vajjon hová megy? Miféle ember lesz belőle? Vajjon mi megérjük-e, hogy kenyérbe jusson a fiú? Tudod én mi szeretném hogy legyen?

— Mondja kend.

— Én azt szeretném, hogy legyen szolgabíró.

— Ne szeresse azt kend édes uram! Látja a szolgabíróra mennyi ember haragszik.

— De a mi Jancsinkra nem haragudna senki. Ő belőle jó ember lesz. Tudom én jól. Ő mindenkinek igazán, egyformán mondana törvényt.

— Én mégsem szeretném, hogy az legyen.

— Hát mi?

— Legyen ő pap. Milyen szépen is beleillik a katetrába. Hangja hogy megtölti a templomot. Talán még a tiszteletes úr sem tud szebben prédikálni. Aztán a természete is éppen papnak való. Hát mondja csak, látta-e kend vagy egyszer, hogy a mi Jánosunk, mikor harangoztak az Istenházába, itthon maradt volna? És hogy elmondotta mindig miről beszélt a tiszteletes úr! Hát aztán mikor a kolégyomból is hazajött, nem minden estve olvasott a bibliából?

Bizony igazat mondok én, a mi Jancsinkat az Isten is papnak teremtette!

Oh milyen lelkesen mondotta mindezeket az édes anya. Mintha már látta volna fiát a szószéken, s hallotta volna beszélni hévvel, lelkesen, mint buzdítja, serkenti a híveket, hogy Istent szeressék, a jót gyakorolják, a nemést kövessék . . . Aztán elhallgatoit, mintha elábrándozott volna . . . kis idő múlva megint folytatta lágyan, rábeszélőn.

— És olyan szépen is elgondoltam én azt, hogyha a mi Jancsink kitanulja a papságot, elviszik valamelyik faluba papnak, aztán mi is elmegyünk hozzája. Hiszen úgy szeret minket. Itt nem hagyna bizonyosan. Ott élnék hárman, együtt. Kend segítene neki a gazdaságban — mert látja a mi papunknak is van ám gazdasága — meg aztán a házkörüli teendőket végezné. Én megfőzném az ebédet, elkészítném a vacsorát. Ugysem tud főzni senki úgy az ő szája íze szerint, mint én, tudom azt jól.

Mikor vasárnap beharangoznának, elmennénk mi is a templomba. Akkor aztán hallgatnók az ő beszédét. Az ő szép mondásait.

Hát még mikor megházasodna . . . Hogy elringatnám én a kicsi unokánkat, Minden estve én altatnám el. Minden reggel én öltöztetném fel. Ügyelnék rája, hogy semmi baja ne történjék. Mikor aztán elkezdene gagyogni: nagyapó, nagyanyó . . . Istenem! milyen boldogok is lennénk mi akkor! . . .

És a két öreg észre sem vette, hogy szemeik könnybe lábadának. Könnyelt szemekkel egymásra néznek, kezök egymáséba téved. Csillogó reménnyel beleképzelik magukat a jövőbe. Olyan édesnek, olyan szépnek tudja festeni képzeletök, fiukba helyezett bizodalmuk a jövőt. Boldogoknak érzik magukat. És azok is.

És aztán még sokáig elbeszélget a két öreg. Meghányják, vetik a dolgot, hiszen nekik mindenök az egyetlen, a kedves fiú.

Ma még csak ketten vannak. De még a héten hazajön a fiú is. Hátha még holnap . . ., hátha még ma. Hiszen írta hogy jön. Csak meglepi őket. — És akkor hárman lesznek.

* * *

És hazajött a fiú, meg el ment. Egy néhány évvel öregebb lett a két öreg. Egy néhány évvel férfiasabb a fiú. — És az öreg asszony, az édesanya óhajta beteljesült. Most hallhatja beszélni fiát minden vasárnap a templomban, És meg van a legnagyobb öröme is, mert már tanulgatja gagyogni kicsi unokája: édesapó, édesanyó! . . .

Gál M.

—
Két bordosi fiú kijött Kolozsvárra keresetre. Fiatalok még. A 20-tól messze állanak. Az első vasárnapon már szerettek volna elmenni az unitárius templomba, de elkéstek. Egyik jó ismerősünk

fölsimerte, hogy udvarhelyi székelyek, sejtette azt is, hogy unitáriusok. Nemis csalódott, mert a jó unitárius Vajda-családból való mind a kettő. Ismerősünk öröme akkor lett teljes, amikor észrevette, hogy ez a két fiú immár meglátogatta az unitárius kollegiumot, a Brassai és Berde szobrát megnézték. Egyébre is kíváncsiak voltak. A lépcsőházban érdekelte a Koncz János és Kelemen Benő képe, Augusz-
tinovich után tudakozódtak, mert a nagyobbik látta a síremlékét Kissolymoson. Tudták, hogy Búnban van birtokunk, emlegették Daniel Gábor főgondnokot és Ferencz József püspököt. Mintha ismerősük lett volna a tanácsteremben levő képeken látott nagy-
emberünk mindenike, mert őket az iskolában s a nyári vásár-
napokon megtanította Molnár Kálmán az ők volt kedves papjuk. Csak arra kíváncsiak, hogy lesz-e hamar új pap Bordoson?

Irodalom.

Konfirmációi emlékkönyveket a Dávid Ferenc Egylet szolgálhat. Kérjük a megrendelést jó időben.

Timon Zoltán: „Hitünk és tudásunk“. I. rész Hitünk. Hősi költemény, kilenc énekben. Szerző arcképével. Ára 3 kor.

Schleiermacher vallásfilozófiája. Theologiai tanári vizsgálatra írta dr. Szelényi Ödön. Sok gonddal készült dolgozat.

Komjáthy Jenő költeményeit kiadta felesége. A szenvedés és fájdalom érzésének újabbkori irodalmunkban nem volt és talán nincs is kitűnőbb lantosa a korán elhunyt Komjáthy Jenőnél. Annyi igaz érzést oly művészi alakban tár szemünk elébe, hogy bámulva követjük, mert érezzük, hogy rólunk is, nekünk is szól.

Dr. Persián Kálmán a lengyelfalvi Orbán-bárók család-történetét nagy gonddal összeállította, s kiadta számos rajzzal és két képpel. A mi Orbán Balázsunk főhelyet foglal a füzetben.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Három előadás a Dávid Ferenc Egyletben Kolozsvárt. Március két utolsó és április első vasárnapján előadást tartottak theologiai tanáraink, mindig nagyközönség előtt, fokozódó érdeklődés mellett. Gálfi Lőrinc: „Ki volt Jézus“; Csifó Salamon: „Jézus és az apos'tolok tanítása“; Dr. Boros György: „Jézus szenvedései“ címen értekeztek és oly nagy elismerésben s tetszésben részesültek, hogy hasonló előadásokat máskor is szívesen vezesse a közönség. Az ifjúság énekkel vett részt. Az első Ferencz József püspök úr, a másik kettőn Kozma Ferenc elnökölt.

Új lelkészek. A főtisztelendő püspök úr kinevezte *Kadácsba* Taar Géza lelkészjelöltet lelkésznek. Ez egyházközség választójogával élt, a főtiszt. püspök úr a többséget kapott lelkészjelöltet nevezte ki, aki ápr. 30-án fog beköszönteni. *Bordosra* kinevezte a főtiszt úr Gálfi Mihály csegezi lelkészt. Kevés ifjú lelkész részesül abban a szerencsében, mint Gálfi Mihály, kit hívei semmi szín alatt nem akarták elbocsátani. Beköszöntője május 7-én lesz. Üdvözljük új állásokban! Most még ürességekben vannak a bágyoni, csegezi, várfalvi és csekefalvi lelkészi állások.

Orbók Mór igazgató — sajnálattal értesülünk — vissza akar vonulni a kolozsvári fiúképezde vezetésétől. Igaz, hogy már 30 événél több ideje szolgál az ő nagy buzgóságával és erős energiájával, de éppen azért sajnáljuk, mert ő ma is kíváló ereje teljességében van. Egyben örömmel jegyezzük föl, hogy Orbók igazgatót

a vallás- és közoktatásügyi miniszter a VI. fizetési osztályba előléptette.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet március havi felolvasó-ülésén *Péterfi* Lajos áll. főgimn. tanár tartott felolvasást „A vallásos érzelem lélektani megvilágítása“ címén. A nagy tudással és igaz ügyszeretettel megírt értekezésben mély látással fejtegette a vallás lélektani votivumait, beszélve a vallás értelmi és érzelmi vonásairól a tiszta lelki hittől kezdve egész a fanatizmusig vezette végig a hallgatóságot. A rendkívül érdekes felolvasást néma csendben hallgatta végig templomunkat zsúfolásig megtöltő közönség. *Beregi* Oszkár, a Nemzeti Színház nagy művésze szavalta őszinte ihlettséggel *Ráskai* Leó: „Halál hymusza“ és *Kiss* József: „Naphoz“ című költeményeket, imát *Szász* Dénes lelkészjelölt mondott. *Várady* Sándor, az Opera művésze énekelte *Beethoven*: „Vezeklő dal“-át és *Geiger* Mariska művésznő *Stradella*: „Áriá“-t. A jól sikerült felolvasó-ülést *Krausz* Erwin K. megnyitó és záró orgonajátéka tette teljessé.

U. L.

A budapesti Dávid Ferenc ifjúsági kör 3-ik összejövetelét „Mint a szép hívős patakon“ éneklésével kezdték meg a nagyszámban megjelent tagok. Azután *Ujvári* László olvasta fel „Hit és tudomány“ című dolgozatát. *Goldmark*: Air a hegedű hangversenyből (op. 78.) hegedülte, Dr. *Ürmössy* Gyula tanár harmónium kísérete mellett, *József* Dezső „Szegény-öreg“ című kedves költeményét olvasta fel; *Máté* Lajos, *Petőfi* Sándor „*Rákóczi*“ ját szavalta. *Faluvégi* Áron,

a D. F. E. alelnöke énekkar alakítá-V. Nagy Gergely 40 f. Összesen 9 kor. sára buzdította az ifjúságot, amit nagy lelkesedéssel elfogadtak és meg is alakítottak részben. Dr. Urmössy Gyula tanár buzdító beszédet tartott. A „Szózat“ éneklésével fejeződött be a jól sikerült összejövetel. U. L.

Az unitárius tanárok értekezlete Székelykeresztúron. Az unitárius tanárok a szokásos évi értekezletüket márcus 13-án tartják. Felolvasnak: Márkus Albert kolozsvári főgimn. tanár: az elemi iskola viszonya a gimnáziumhoz; Gálfalvi Sámuel: a modern nyelvtanítás köréből stb. Ez értekezletre felhívjuk az érdeklődők szíves figyelmét.

Tanári székfoglaló ünnepély a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban. Nevezett intézetben Lőrinczy Géza és Derzsy Zoltán ujonnan megválasztott rendes tanárok székfoglalójukat máj. 14 én tartják. Ez ünnepélyre a tanügy barátai figyelmét e helyen is tisztelettel felhívjuk.

Kultur-estély Füzesgyarmaton. Február 26-án este a füzesgyarmati unitárius ifjúság kultur-estélyt rendezett. Az estély műsora szavalatokból, ének-számokból állott. Szabadelőadást tartott Dr. Sas Vilmos, községi orvos. A kibocsátott 100 drb. jegy teljesen elfogyott, s Füzesgyarmat legválogatottabb közönsége megtöltötte az unitárius iskolahelyiséget. A műsort tánc követte. Az estély tisztajövedelme 36 korona, amely harmonium-alapra fordítatott. Az estélyen felülfizettek: Hegedüs Károlyné 40 f., ifj. Sári Józsefné 1 kor., Csák János 40 f., Fejér László 40 f., Zsoldi Sándorné 80 f., Konczvald Géza 40 f., Kugler János 1 kor. 20 f., Hegedüs Károly 40 f., Bodnár Sándor 1 kor. 20 f. Kecskeméti Mihály 1 kor. 40 f., Barna Gergely 1 kor., Bökfi János 40 f.,

40 fillér.

Győfi István oxfordi akadémistánk első vizsgáit sikeresen kiállotta. Most már résztvesz minden munkában. Megígérte, hogy lapunkba írni fog. Hasonló üzenetet kaptunk *Jafatlika* indiai teológustól is, aki szíves volt megígérni tudósításait még a berlini kongresszuson.

Rövid hírek. Baltimore városban, Amerikában nagy bajban vannak a városi előljárók, mert a négerek úgy elszaporodtak, hogy némelyik utcában többen laknak mint a fehérek. Egy régi törvény megiltja, hogy a négerek olyan utcába költözzenek, ahol a fehérek többségben vannak. A költözködő madárnak kiáll útjába, s ki tiltja meg, hogy ne ott rakjon fészket, ahol jobban találja magát? — Uzsora-kamattal szeretnek dolgozni a tőkepénzesek, mert azt hiszik, hogy ha öt percent helyett 25-öt kapnak, sokkal jobban járnak. Egy amerikai bankhivatalnok azt mondomotta, ha életemben mindig csak négy percentet kaptam volna a pénzem után, ma gazdag ember volnék, de a nagy kamat után futva mindig annyi pénzem veszett el, hogy szegénynek maradtam.

A szindi Jobbágy András-féle birtokot az E. K. Tanács eladta ipari vasút céljaira Bors Mihály birtokos afiának.

Amerikában még mindig tartó a magyarországi látogatás hatása. Kedves vendégeink küldik meg arcképüket, hogy az E. K. Tanácsnak készülő albumba magyar és angol testvéreikével egybefoglalva emlékül megőrizzük. Az amerikai Keresztény Szövetség képviselője dr. Summerbell kiadta püspökünknek hozzá intézett levelét. Tájékoztató megjegyzésekkel kíséri. Kiemeli, hogy

a magyar unitáriusok nem helyezik előtérbe a bibliai kritizálását, hanem a hitet. A papszentelésünknek az övékhez hasonlósága kedvesen lepte meg.

Missziói munka Amerikában. Az amerikai unitáriusok munkálkodása meglepő mértékben foly az Egyesült-Államok óriás területén. Az elnök dr. Eliot Sámuel februáriusban New-York, Filadellfia, Germantown, Washington, Boston nagyvárosokban és több kisebb helyen volt, eszerint egy héten legalább két, s többször négy helyen prédikált, vagy beszédet tartott. Érdekes a márciusi munkarendje: 5-én Brooklynban és Hackley Schoolban prédikált, 6-án papi értekezlet New-Yorkban, 7-én, 8-án, 9-én résztvesz papi beiktatókon három különböző helyen. Később beiktatón lesz Brooklynban, prédikál Washingtonban és Portlandban, s ezek mellett hétköznapokon több helyen tart beszédet. A titkár is úton volt február és március hónapokban.

Tanulmányúton. Egyetemi hallgatók és középiskolai tanárok tanulmányútra vonultak Olaszországba. Dr. Csengeri János egyetemi tanár vezette a társaságot. Közülünk Pap Mózes a kereszturi gimn. igazgatója vett részt ebben a nagyon tanulságos kirándulásban.

Elhunytak. Benczédi Ferencné sz. Máté Ilka 30-ik évében Martonosban ápr. 5-én. Négy kis árvája maradt. — Sárdi Ákos egy éves fia, Tiborka, elhunyt ápr. 11-én Mocson. — Fülöp Ida, özv. Debreczeni Balázné első házasságából született egyetlen kedves leánya elhunyt 21 éves korában, ápr. 19-én.

Tibáld József homoródújfalvi lelkesünk huzamos idő óta gyengélkedik. Április hónapban fölvetette magát a kolozsvári Karolina kórházba. Öröm-

mel tapasztaljuk, hogy állapota állandóan javul.

Szülők figyelmébe. Kolozsvárt egy kitűnő kerekes-mesternél tanulónak fölvetetnek 12—14 éves fiuk. Bővebb fölvilágosítást nyújt lapunk szerkesztősége.

Az egylet pénztárába f. év februárius 20-tól március 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Vass Pál Kolozsvár 1908—910-re, Almási József Budapest, Adorján Jenő Marosvásárhely, Nagy Elemér Gurahonc, Kiskovács István, Kun Pál Kolozsvár 911-re, Csegezy Mihályné Torda 909-re, Ifj. Pap Pál Kobátfalva 910-re. Dr. Májay Dezső Budapest 907—911-re, Nagy Gergely Nagykároly 910—911-re, Árkosi József Kolozsvár 911-re, Gámán Dezső 907—911-re, Bencédi Erzsébet Siménfalva, Dr. Zsakó Andor Vizakna 910—911-re, Csegezy Gáborné, Csongvay Dénesné, Gyöngyösy Gáborné Bágyon, Ifj. Izsáky Antalné Dész 911-re.

Előfizetői díjat fizettek: Cseh Kálmán Zilah, Szegedi Árpád Budapest, özv. Bodor Istvánné Újszékely, ifj. Izsáki Antalné Dész 911-re, Tellmann Béla Brassó 909-re, Dr. Gelei József Bánffyhunyad 909—910-re, Szőke Mózes Lemes, Medán Endre Nagysomkut 911-re.

Alapítói díjat fizetett Szentkirályi Ferenc Gagy.

A keresztúrköri fiókegylet pénztárába fizettek: Fodor István Szentábrahám 906-ra, Ifjúsági Egylet Enliaka 905—908-ra, Kozma Miklós Fiátfalva, Dr. Szolga Ferenc, Barabás Lajos Székelykeresztúr, Geréb Sándor Alsóboldogfalva, Bőjthe Béláné Felsősfalva, Ekárt Andor Csehétfalva 911-re, Erdős Mihály 909—910-re, Dávid F. Egyleti fiók 904—906-ra.

A háromszékköri fiókegylet pénztárába fizettek: Ütő András, özv. Ütő Benjáminné Sepsiszentgyörgy 908—

911-re, Páll Sándor 906—909-re, Szász Béláné, Dr. Barabás Sándorné 907—909-re, Took Balázs 909—910-re, id. Péterfi Sándor Nagyajta 904—908-ra, Végh Benjámín Árkos 906—909-re, Unitárius Egyházközség 906—910-re, Barabás Sándor 907—909-re, Faluvégi András 909—911-re, Lőfi Gyula Sepsiszentgyörgy 908—910-re, Rápolti Sándor Brassó 907—909-re, özv. id. Bedő Lajosné Kálnok 908—911-re, Barabás Károly Árkos 909-re, Barabás Ferenc 910-re Dr. Kiss Árpád Sepsiszentgyörgy 910—911-re, József Lajos, József Lajosné 910-re, Simon László 910—911-re, Székely Elek 909—910-re, Török Sándor Brassó 909—910-re, Unitárius Egyházközség Kálnok 908—909-re, Unitárius Egyházközség Sepsiköröspatak 905—909-re, Gál Miklós 910-re, Kádár Sándor 909—911, Unitárius Egyházköz-

ség Sepsiszentkirály 909—910-ra, Unitárius Egyházközség Kökök 909—911-re, Unitárius Egyházközség Laborfalva 911-re, Szentkirályi Miklós 910—911-re, Kádár Lajos 910-re, Benedek Lajos Brassó 910—911-re, Kerekes István 910-re, Unitárius Egyházközség Nagyajta 909—910-re, Dr. Ferenczy Géza 905—910-re, ifj. Péterfi Sándor 906—911-re, Simon Áron 906—910-re, Bedőházy Gábor 904—910-re, Unitárius Egyházközség Bölön 907—911-re, Imreh Albert Sepsiszentgyörgy 911-re.

A Közlöny költségeire ajándékozott Nagy Elemér Gurahonc 1 K-t; a Kolozsvári Koronabank Részvénytársaság alapítványképpen 30 K-t adott az egylet céljaira. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1911 márc. 20-án.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. A »Tűzhely mellett« rovatban megjelenő cikkekből s ezekhez hasonlókból karácsonyra *külön kötetet* fogunk kiadni. Később bővebb értesítést fogunk közölni. Addig is jelentjük, hogy *katonáknak, szolgálatban* levőknek *teljesen ingyen* küldjük meg az eddig megjelent számokat s az egész évet. Kérjük egy levelező-lapon a neveket.

Távolí. Értesülésünk szerint is dr. Gy. J. Amerikában keres boldogulást. Vajha megtalálná. Már meglátogatta dr. Wendte útkár urat s értesítette, hogy vallási és társadalmi főfogása miatt nem nyerhetett alkalmazást hazájában. Amerikában egyetemi tanszéket keres. Az unitárius jelkészkörben előadást

tartott, de ott is arra figyelmeztették, hogy a meglévő és kipróbált egyházi, vallási és társadalmi rendet, szokásokat és formákat, nem lehet, nemis szabad egyszerre eldobni.

P. F. O-d az öreg *B. P.*-nak ezután is menni fog, csak olvassa és élvezze. Egyebet is elintéztünk és mindent köszönünk.

Tudakozó. A tartozása az elmúlt két évre nincsen kifizetve. Köszönettel vesszük, ha rendezí. Bár mások is így fognák föl a dolgot. Tessék elhinni, hogy ha akinek mint tagnak, vagy előfizetőnek jár az Unitárius Közlöny, pontosan fizetne, nagy dolgot tudnánk végezni.

P. Gy. T-a. Az ígélet szép szó.

Az ipar csodája!

Üveg készlet 12 személyre 33 darab összesen csak 6 kor. 30 fill. Vidékre ládába 60 fillérral több. Kapható **Somlyay Mihály** üvegáru házában Kolozsvár Kossuth Lajos-utca 4. sz. Telefon 818. Kérjük a címre ügyelni

Telefon sz. 549. ☒ Elapítva 1860.

Gámán J. Örököse

könyvnyomdája

Koiozsvárt, Kossuth Lajos-u. 10. sz.

Van szerencsém a n. érdemű közönség b. figyelmét felhívni a mai kor kívánalmaínak megfelelőleg berendezett és villanyjáratú gépekkel ellátott

könyvnyomdámra

Költséget nem kimélve, könyvnyomdámát a legmodernebb betűfajtákkal és díszítményekkel gazdagítottam, úgy, hogy a legkényesebb igényeknek megfelelhetek. Ezenkívül a legnagyobb áldozatokkal

== **hangjegyekkel** ==

rendeztem be. A közönség pártfogását kéri
kiváló tisztelettel

Gámán J. Örököse.